

Jednotlivost a celek / Celek a jednotlivost (partikularita)

České slovo „jednotlivost“ nepřevzalo všechny spodní (etymologické) významy původně latinského slova „partikulárnost“, neboť na rozdíl od latiny nepoukazuje k „části“ (a „částečnosti“), nýbrž k „jednomu“, tedy vlastně k „jednotě“. To má ovšem nejen svou důležitost, ale má to také velký dosah: když mluvíme o jednotlivých buňkách v nějakém svalu, necháváme stranou to, jak dalece jsou sehrané při každé aktivitě toho svalu; a podobně také ten sval jako jednotlivost jakoby oddělujeme od toho, jakou funkci plní v rámci celého organismu. A proto také když mluvíme (a myslíme) o „části“ organismu nebo „části“ svalu, vypouštíme ze zřetele onu vazbu či spojitost buňky či tkáně s celým svalem, a také vazbu či spojitost (funkci, účel, smysl atd.) svalu s celým organismem, a tak podobně. Příklad to jistě ozřejmí, půjdeme-li ještě „níže“, např. až k atomům. „Věda“ o vodíku resp. atomech vodíku, která by chtěla vyložit všechno o svém „předmětu“, by přece nemohla vypustit, jaké jsou nejrůznější možnosti zapojení atomů vodíku do sloučenin s jinými prvky, a zase nikoli branými jednotlivě, ale v nejrůznějších kombinacích a ve velmi složitých molekulách, makromolekulách, a ovšem také dále ve významu a funkci nejen atomů vodíku, ale o všech těch makromolekul a jejich zapojením třeba v buňkách a v obecně v organismech (od nejnižších, jednobuněčných, až po ty nejvyšší), a nemohla by vypustit ani význam a funkci vody pro život, ale také pro celý Vesmír (třeba jak velké zásobárny vody jsou někde v blízkosti obřích černých děr atd.) ... Takže opravdová, plná, úplná, nic nevynechávající „věda“ o atomech vodíku by se nutně v jistém míře stala vědou o celém vesmíru, a životě vůbec a tak dále a tak podobně. Z toho také vyplývá, že „předmět“ ve smyslu intence, intencionálního zaměření, soustředění jistým směrem. Je něco naprosto jiného než abstrakce „předmětu“ chápaného osamoceně, izolovaně od blízkých i vzdálenějších souvislostí a vztahů, zkrátka kontextů. Takže se stává naprosto zřejmou ona naše teze, že takové soustředění na něco určitého, které odsekává, odřezává ty důležité, vlastně nejdůležitější souvislosti s tím „ostatním“, znamená právě ono problematické „zpředměťování“, které můžeme považovat za částečně legitimní pouze ve smyslu metodického omezení, ale nikoli ve smyslu hlubšího, úplnějšího „poznání“ a „vědění“.

(Písek, 110821-3.)